

Jakub Magnuszewski

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Nauk Społecznych

POLSKA W KSZTAŁTOWANIU EUROPEJSKIEGO SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA – ASPEKT MILITARNY

POLAND IN DEVELOPING EUROPEAN SECURITY SYSTEM – MILITARY ASPECT

Streszczenie: W artykule przedstawiono wkład militarny Polski w działalność trzech organizacji NATO, UE i OBWE, które stanowią podstawę europejskiego systemu bezpieczeństwa a zarazem utrzymania pokoju na świecie. Aktywność ta została przedstawiona na przestrzeni ostatnich kilku lat. Przedstawiono użycie polskich jednostek wojskowych w operacjach prowadzonych przez Sojusz Północnoatlantycki i Unię Europejską na obszarze europejskim oraz aktywność wojskowo-cywilną w misjach prowadzonych przez OBWE. Zawarte zostały w nim również treści związane z wkładem Polski w utrzymanie bezpieczeństwa oraz zapewnienie pokoju na naszym kontynencie.

Słowa kluczowe: europejski system bezpieczeństwa, bezpieczeństwo międzynarodowe, NATO, Unia Europejska, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie OBWE, operacje militarne

Summary: The article presents Poland's military contribution to the activities of three NATO, EU and OSCE organizations that form the basis of the European security system and, at the same time, the maintenance of world peace. This activity has been presented over the past few years. The use of Polish military units in operations conducted by the North Atlantic Alliance and the European Union in the European area as well as military-civil activity in missions conducted by the OSCE is presented. It also contained content related to Poland's contribution to maintaining security and ensuring peace on our continent.

Keywords: European security system, international security, NATO, European Union, OSCE, Organization for the Security and Cooperation in Europe, military operations

Wprowadzenie

Zapewnienie bezpieczeństwa jest jedną z podstawowych, jak i najważniejszych potrzeb ludzkich. Potrzeba ta znajduje niezależne miejsce w systemach wartości każdego obywatela oraz jest respektowana przez współczesne państwa demokratyczne. Ten fakt w dużej mierze przekłada się na aktywną działalność owych państw na rzecz utrzymania bezpieczeństwa i pokoju w ramach wielu organizacji międzynarodowych, w szczególności NATO, UE oraz OBWE¹.

Europejski system bezpieczeństwa ewoluuje już od zakończenia II wojny światowej. Przyczyną takiego stanu rzeczy są przede wszystkim uwarunkowania wynikające bezpośrednio ze zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa, zarówno europejskiego, jak i globalnego. Na przestrzeni wieków pojawiło się wiele koncepcji związanych najpierw ze zbudowaniem właściwego systemu bezpieczeństwa, a później z zapewnieniem jego utrzymania oraz dalszego rozwoju. Okresem, w którym szczególnego tempa nabrały prace na rzecz europejskiego systemu bezpieczeństwa, były lata dziewięćdziesiąte XX wieku, kiedy to doszło do rozpadu blokowego podziału Europy i mogło dojść do zwiększenia się roli partnerskich działań w zakresie bezpieczeństwa i współpracy na naszym kontynencie.

Obecnie współpraca w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i pokoju stanowi jeden z ważniejszych celów procesu integracji zarówno europejskiej, jak i globalnej. Kształtowany obecnie system bezpieczeństwa europejskiego obejmuje działalność kilku organizacji².

¹ A. Demkowicz, *Integracja Europy Zachodniej w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony. Od EWO do WEPBiO* Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 318.

² J. Kaczmarek, *Współczesne bezpieczeństwo*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008, s. 32.

Analizując literaturę z zakresu wyżej wymienionych organizacji oraz poświęconą operacjom przez nie realizowanym należy stwierdzić, że wskazana problematyka staje się w coraz większym stopniu popularna w Polsce. Należy zwrócić tu przede wszystkim uwagę nie tylko na rosnące grono teoretyków z tego zakresu, ale również na rozszerzenie badań nad wskazanym zagadnieniem. Należy jednak zaznaczyć, że większość publikacji, która ukazała się w Polsce z przedstawianej problematyki miała charakter jedynie historyczny.

Znaczenie państwa polskiego w europejskim systemie bezpieczeństwa było zawsze istotne, niezależnie od okresu historycznego, ani sytuacji, w jakiej się znajdowaliśmy. W niniejszym opracowaniu wybrano organizacje, w których Polska ma szczególne zasługi. Priorytetem jest to, iż jesteśmy członkami zarówno UE, OBWE i NATO, przez co nasze działania wpisane jest w aktywność tych organizacji na rzecz utrzymania bezpieczeństwa oraz jego pogłębianie.

Celem artykułu było usystematyzowanie wiedzy z zakresu wkładu Polski w operacje prowadzone przez dane organizacje, a także idące za tym korzyści dla szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

Niniejsze opracowanie adresowane jest do wszystkich osób zajmujących się szeroko rozumianym wkładem Polski w operacje prowadzone przez wyszczególnione organizacje. Może być wykorzystane zarówno w dalszym procesie badań, ale także jako literatura w procesie dydaktycznym.

Polska aktywnym członkiem NATO

Już od samego początku starań Polski o przystąpienie do Sojuszu Północnoatlantyckiego, nasze działanie jako państwa było ukierunkowane na aktywność związaną z programami tzw. „przygotowującymi do udziału w NATO”. Jednym z nich był program Partnerstwa dla Pokoju. Oficjalnie dokument ten został przyjęty podczas szczytu NATO w Brukseli 10 stycznia 1994 roku, a strona Polska przyjęła program „Partnerstwa dla Pokoju” już 2 lutego 1994 roku.

Głównym, a zarazem priorytetowym, celem tego przedsięwzięcia była współpraca NATO z państwami, które do tej pory były w przeciwstawnym bloku wschodnim. Ich aktywność sprowadzała się między innymi do udziału w przedsięwzięciach związanych z zapobieganiem sytuacjom kryzysowym, organizacją i uczestnictwem w misjach pokojowych i akcjach ratowniczych oraz we wzajemnej pomocy w wypadku klęsk żywiołowych. Polska jako pierwszy z uczestników Partnerstwa dla Pokoju przedstawiła swój *Dokument prezentacyjny*, w którym określiła ogólne założenia swego uczestnictwa w programie oraz siły i środki, jakimi zamierzała je realizować.

Po powołaniu 16 grudnia 1995 roku Międzynarodowych Sił Implementacyjnych IFOR³, Sojusz Północnoatlantycki opublikował Plan Operacyjny nr 10405 przeprowadzenia wspólnej operacji pod nazwą „Wspólny Wysięk”. Rzeczypospolita Polska została oficjalnie zaproszona 6 grudnia do udziału w siłach IFOR⁴. Podstawą prawną udziału żołnierzy polskich w misji IFOR była Uchwała Rady Ministrów nr 141/95 z 5 grudnia 1995 roku w sprawie utworzenia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Siłach Implementacyjnych w Bośni. Na jej filarze minister obrony narodowej 13 grudnia 1995 roku wydał decyzję o sformowaniu i udziale PKW w Bośni i Hercegowinie, a do udziału w operacji wojskowej został wyznaczony 16 batalion powietrzno-desantowy z 6 Brygady Desantowo-Szturmowej⁵.

Głównymi zadaniami, które wykonywali polscy żołnierze w siłach IFOR, były: kontrola broni i sprzętu wojsk konfliktu; wspieranie działalności humanitarnej; patrolowanie strefy odpowiedzialności; utrzymanie

---

³ IFOR – Implementation Force, siły Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz innych państw na terenie Bośni i Hercegowiny, w operacji Joint Endeavour, która trwała od 20 grudnia 1995 roku do 20 grudnia 1996 roku.

⁴ D. Kozerański, *Polskie kontyngenty wojskowe w operacjach pokojowych na Bałkanach w latach 1992-2003*, [w]: *Udział jednostek Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-2003. Wybrane problemy*, D. Kozerański (red.), Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2004, s. 93.

⁵ C. Marcinkowski, *Wojsko Polskie w operacjach międzynarodowych na rzecz pokoju*, Wydawnictwo M.M, Warszawa 2005, s. 76.

punktów kontrolnych na głównych drogach do strefy rozdzielania; nadzorowanie strefy rozdzielania; zapewnienie możliwości przemieszczenia się siłom pokojowym.

Kilka dni przed wygaśnięciem mandatu dla sił IFOR, 12 grudnia 1996 roku, Rada Bezpieczeństwa uchwaliła rezolucję nr 1088, która dawała początek powołaniu Sił Stabilizacyjnych – SFOR⁶. Pomimo licznych zmian organizacyjnych na przestrzeni kilku lat przeprowadzane w trakcie działania, które wykonywali żołnierze polskiego batalionu, dotyczyły: utrzymywania pododdziału szybkiego reagowania; monitorowania zaaprobowanej przez SFOR aktywności wojskowej stron; nadzorowania i monitorowania oznaczania i rozminowania pól minowych⁷; utrzymywania stałej łączności ze stronami konfliktu; współdziałania z Centrum Koordynacji Współpracy Cywilno-Wojskowej (CIMIC); patrolowania strefy odpowiedzialności; kontrolowania stron konfliktu poprzez inspekcjonowanie zadeklarowanych miejsc dyslokacji wojsk i sprzętu.

W związku ze zmianami strukturalno-organizacyjnymi w SFOR, wynikającymi przede wszystkim z postępującej od 2002 roku stabilizacją sytuacji społeczno-politycznej w Bośni i Hercegowinie, od początku następnego roku Polski Kontyngent Wojskowy funkcjonował w składzie Wielonarodowej Grupy Bojowej⁸. Od grudnia 2004 roku Polski Kontyngent Wojskowy w Bośni i Hercegowinie wszedł w skład sił Unii Europejskiej, która przyjęła odpowiedzialność za prowadzenie operacji od Sojuszu Północnoatlantyckiego.

W kilkanaście dni po wstąpieniu Polski do NATO, 24 marca 1999 roku, Sojusz Północnoatlantycki rozpoczął, trwającą ponad dwa miesiące, operację wojenną przeciwko byłej Jugosławii, w związku z konfliktem w Kosowie i katastrofą humanitarną w tym regionie. Była to pierwsza w historii NATO operacja tego typu jako użycie siły w operacji spoza art. V Traktatu. Władze polskie udzieliły poparcia dla tej operacji. 18 czerwca 1999 roku, prezydent RP, na wniosek rządu, wydał postanowienie o użyciu Polskiej Jednostki Wojskowej (PJW) w siłach Międzynarodowych w Kosowie w składzie KFOR⁹.

Do głównych zadania które stanęły przed polskim batalionem należały: przejęcie odpowiedzialności w sektorze Kaczanik – Strpce; prowadzenie rozminowania, usuwanie niewybuchów i innych przeszkód w celu zapewnienia swobody przemieszczania się głównymi szlakami komunikacyjnymi; kontrola ruchu na przejściach granicznych w miejscowościach: Deneral, Jankovici i Globocica; nadzorowanie przebiegu procesu demilitaryzacji i wypełniania postanowień porozumień pokojowych w strefie odpowiedzialności; zorganizowanie systemu rozpoznania i monitorowania wyznaczonego sektora odpowiedzialności pod względem przestrzegania postanowień porozumień pokojowych; zapewnienie bezpieczeństwa na głównych drogach w strefie odpowiedzialności; eskortowanie konwojów z pomocą humanitarną¹⁰.

Mając na uwadze udział polskich żołnierzy w operacjach Sojuszu Północnoatlantyckiego na Półwyspie Bałkańskim, należy zaznaczyć kilkumiesięczną misję humanitarną w ramach Wielozadaniowych Sił NATO – AFOR¹¹ w Albanii. Pododdział polski, który został wyznaczony ze struktur 21. Brygady Strzelców Podhalańskich w sile 140 żołnierzy, realizował wiele różnorodnych zadań, takich jak: ochrona stanowisk dowodzenia AFOR; ochrona baz logistycznych w miejscowości Durrrës; ochrona konwojów; zabezpieczenie wycofania pododdziału wojsk amerykańskich z HQ AFOR; zabezpieczenie uchodźców i ich dobytku oraz ochrona i konwojowanie; ochrona wysuniętych baz logistycznych; patrolowanie granicy albańsko-kosowskiej; ochrona konwojów UNHCR z pomocą humanitarną¹².

---

⁶ SFOR – Stabilization Force, operacja NATO, która miała być kontynuowana po wygaśnięciu mandatu dla operacji IFOR. Planowano do realizacji tych zadań kontyngent międzynarodowy, który miał liczyć ok. 32000 żołnierzy i działać w rejonie operacyjnym przez 18 miesięcy. Jednak sytuacja oraz ogrom zadań, które były jej następstwem, sprawił, że trwała do 2004 roku do momentu przekazania tej operacji siłom EUFOR.

⁷ D. Kozerański, *Polskie kontyngenty wojskowe...*, op. cit., s. 94.

⁸ Wielonarodowa Grupa Bojowa składająca się z żołnierzy z Polski, Słowenii i Portugalii. Całość PKW liczyła wówczas około 250 żołnierzy i osób cywilnych.

⁹ KFOR – Kosovo Force, międzynarodowe siły pod dowództwem NATO, które wzięły udział w operacji Joint Guardian.

¹⁰ D. Kozerański, *Polskie kontyngenty wojskowe...*, op. cit., s. 96.

¹¹ AFOR – Albania Force, siły międzynarodowe NATO, które rozpoczęły 19 kwietnia 1999 roku operację Allied Harbour. Głównym zadaniem uczestniczących w niej sił międzynarodowych było zabezpieczenie portów i tras transportowych, którymi pomoc humanitarna miała trafić do znajdujących się w Albanii uchodźców z Kosowa.

¹² C. Marcinkowski, *Wojsko Polskie w operacjach...*, op. cit., s. 78.

Znaczącą rolę w działaniu sił NATO w rejonie Bałkanów odegrały jednostki wydzielone przez Siły Zbrojne RP. Udział polskich żołnierzy w operacjach NATO w Bośni i Hercegowinie, Kosowie lub Albanii przyniósł nie tylko skutki polityczne, ale także w dużej mierze doświadczenia w obszarze wojskowym.

Wkład Polski w bezpieczeństwo Unii Europejskiej

Zwiększenie zdolności militarnych Unii Europejskiej, od samego początku jej powstania, było zawsze jej priorytetowym zadaniem w zakresie prowadzenia Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.

Rozwój ten został zapoczątkowany 7 lutego 1992 roku w Maastricht, podpisaniem traktatu o Unii Europejskiej. Następnie, 1 listopada 1993 roku, współpraca państw sygnatariuszy objęła swoim zasięgiem także kwestie polityki obronnej, która ujęta została w filarze wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Z uwagi na to, że w tym okresie Unia nie posiadała własnych sił i struktur wojskowych, bazowała na potencjale Unii Zachodnioeuropejskiej, która w jej imieniu po podjęciu decyzji w Brukseli miała przeprowadzać zatwierdzone przez nią operacje wojskowe (w ramach tzw. misji petersberskich)¹³.

Pierwszą operacją prowadzoną samodzielnie przez Unię Europejską była operacja w Macedonii, która rozpoczęła się 31 marca 2003 roku i nosiła nazwę „Concordia”. Natomiast w grudniu 2004 roku Siły Europejskie – EUFOR przejęły od sił stabilizacyjnych NATO operację w Bośni i Hercegowinie, która przyjęła nazwę „Althea”.

Liczbę Polaków uczestniczących w misjach typu petersberskiego przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej można szacować na ok. 40 osób. Byli obecni w zasadzie w trzech operacjach: misja Obserwacyjna Wspólnoty Europejskiej w b. Jugosławii (ECMM – European Community Monitoring Mission, 1991-1996), realizującej zadania mediacji pomiędzy zwaśnionymi stronami; misji policyjnej w Mostarze; operacji „Concordia”¹⁴.

Jak pisze Julian Lindley-French, były dyrektor ds. europejskiej polityki bezpieczeństwa w Genewskim Centrum ds. Polityki Bezpieczeństwa, *operacja „Concordia” w byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii oraz przekazanie przez NATO Unii Europejskiej zwierzchnictwa nad tą operacją było logicznym odzwierciedleniem roli Unii w szerzej ujmowanych wysiłkach zmierzających do wprowadzenia stabilności w tym kraju. Współpraca międzynarodowa pomogła doprowadzić do zawarcia Porozumienia Ramowego i ukazała, ile można osiągnąć dzięki spójnemu i zdecydowanemu stosowaniu wszystkich instrumentów dostępnych wspólnocie euroatlantyckiej. Kluczem do tego sukcesu była wola polityczna i skuteczna koordynacja działania politycznych i wojskowych struktur, dzięki komplementarności podejmowanych wysiłków oraz czemuś w rodzaju „odwzorowania” całego łańcucha dowodzenia*¹⁵.

Następnym przedsięwzięciem militarnym Unii Europejskiej na Bałkanach była operacja EUFOR Althea¹⁶, którą rozpoczęła się 2 grudnia 2004 roku. Unia Europejska w dniu 20 listopada 2008 roku przejęła odpowiedzialność za wojskową misję w Bośni i Hercegowinie od sił Sojuszu Północnoatlantyckiego podobnie jak w przypadku Operacji Concordia w byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii.

Szereg zadań, które wykonywali polscy żołnierze od 2004 roku w ramach EUFOR Althea, na przestrzeni lat zmieniał się i zależał głównie od zmian strukturalno-organizacyjnych tej europejskiej struktury wojskowej.

Ostatnia, XII zmiana PKW EUFOR wykonywała trzy grupy zadań, tj.: główne, szczegółowe oraz pomocnicze. Do pierwszej należały między innymi: zapewnienie bezpiecznych warunków dla władz lokalnych do wprowadzenia ustaleń zawartego porozumienia; utrzymywanie obecności wojskowej; zapewnienie swobody ruchu w strefie odpowiedzialności. Do szeregu zadań szczegółowych PKW EUFOR wchodziły:

¹³ B. Panek, *Operacje reagowania kryzysowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2007, s. 36.

¹⁴ C. Marcinkowski, *Wojsko Polskie w operacjach...*, op. cit., s. 84.

¹⁵ J. Lindley-French, *The ties that bind*, „NATO Review”, Attum 2003, s. 9.

¹⁶ Ang. EUFOR Althea (EU Military Operation in Bosnia and Herzegovina) – Wojskowa Operacja Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie.

utrzymanie gotowości bojowej i zdolności do użycia w ramach sił szybkiego reagowania i TACRES dla KFOR; utrzymanie w gotowości sił PKW do realizacji zadań wg EUFOR OPLAN; utrzymywanie gotowości kompanii manewrowej do ewakuacji zespołów obserwacyjno-łącznikowych; ochrona VIP poprzez zabezpieczenie wizyt; prowadzenie nocnych i dziennych patroli doraźnie wg potrzeb; konwojowanie realizowane głównie w ramach PKW; rekonesans miejsc prowadzenia operacji, obiektów szkoleniowych; utrzymanie w gotowości do użycia kompanii manewrowej w celu tłumienia zamieszek¹⁷.

Zaangażowanie polskich kontyngentów w europejskich strukturach wojskowych, które działały na Bałkanach jest olbrzymie. Ich intensywność w działaniu oraz liczebność w strukturach EUFOR wynikały między innymi z sytuacji politycznej w tym rejonie Europy i zadań sił europejskich prowadzących tam operację.

Polska, realizując zadania zmierzające ku poprawie systemu bezpieczeństwa europejskiego, angażuje się między innymi w szereg innych przedsięwzięć międzynarodowych. Na pierwszy plan wysuwają się nasze prace w Europejskim Planie Rozwoju Zdolności Obronnych¹⁸.

Udział Polski w Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

Działalność Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie – OBWE, od początku jej powstania, koncentruje się na umacnianiu europejskiego bezpieczeństwa i aktywności na rzecz współpracy międzynarodowej. Działania te prowadzone są w trzech wymiarach. Pierwszym jest wymiar bezpieczeństwa polityczno-wojskowego, w zakresie którego OBWE wykorzystuje wszystkie dostępne środki w celu poprawy bezpieczeństwa. Następnym jest wymiar gospodarczo-ekologiczny, prowadzony w celu rozwoju współpracy w dziedzinie handlu, przemysłu, nauki i technologii, środowiska naturalnego i innych dziedzin aktywności gospodarczej. Poprzez aktywną współpracę w tych obszarach, OBWE łączony jest z kwestiami bezpieczeństwa. Wymiar ludzki jest ostatnim w funkcjonowaniu tej organizacji. Działalność w tym wymiarze ukierunkowana jest głównie na przestrzeganiu przez wszystkie państwa praw człowieka i podstawowych wolności¹⁹.

Omawiając udział Polski w działalności OBWE, nie należy pominąć jej poprzedniczki, tj.: Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie²⁰. W tym zakresie bezpieczeństwa europejskiego jeszcze przed przystąpieniem do NATO, nasz kraj miał również znaczącą rolę. Już na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku, kiedy to KBWE wystąpiła z wieloma inicjatywami dotyczącymi bezpieczeństwa. Jak twierdzi Roman Kuźniar – *był to czas aktywności Polski na forum KBWE, zmierzającej do „utwardzenia” tej formuły bezpieczeństwa. Zgłaszaliśmy liczne inicjatywy, łącznie z propozycją utworzenia wojskowych sił KBWE, typu peacekeeping (październik 1991)*²¹.

Także po 1994 roku, a więc po przekształceniu KBWE w OBWE, nasz kraj wykazał się znaczącym wkładem w tworzenie i funkcjonowanie tej organizacji. Przez środowiska międzynarodowe, Polska uważana jest za jednego z najaktywniejszych członków OBWE. Aktywność ta wyrażała się między innymi poprzez zrealizowanie przez tę organizację wielu zgłoszonych przez nas projektów, dotyczących misji pokojowych, powołania Rady Współpracy Europejskiej, czy stworzenia kodeksu postępowania państw w polityczno-militarnych aspektach bezpieczeństwa.

¹⁷ *European Union Force in BiH, Operation Althea*, www.euforbih.org, data dostępu: 09.06.2019.

¹⁸ Ang. European Capability Action Plan – Plan, który został przyjęty w 2000 roku, w celu harmonizacji i przyspieszenia działań służących uzupełnieniu braków w zakresie zdolności, niezbędnych do spełnienia wymogów Europejskiego Celu Operacyjnego.

¹⁹ E. Cziomer, *Bezpieczeństwo i współpraca w Europie*, [w:] *Zarys współczesnych stosunków międzynarodowych*, E. Cziomer, L.W. Zyblikiewicz (red.), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 416.

²⁰ Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie – instytucja międzynarodowa, powołana w 1975 roku w Helsinkach w celu współpracy między krajami Europy w dziedzinie zapobiegania wojnom, konfliktom etnicznym i naruszeniom praw człowieka. Dokumentem finalnym konferencji była Wielka Karta Pokoju podpisana wówczas przez wszystkie, z wyjątkiem Albanii, państwa europejskie oraz Stany Zjednoczone i Kanadę. Nie był umową w rozumieniu prawa traktatowego, stanowił uroczystą deklarację intencji o znaczeniu politycznym i moralnym, wyrażał wolę współdziałania państw w podzielonej na dwa ideologiczne bloki Europie.

²¹ R. Kuźniar, *Od zakładnika do dojrzałego uczestnika*, [w:] *Od autorytaryzmu do demokracji...*, op. cit., s. 46.

Obszarem szczególnie aktywnej działalności Polski w OBWE było rozwiązywanie konfliktów lokalnych: Polscy oficerowie brali udział w misjach w Gruzji, Macedonii, Mołdawii. Eksperti z naszego kraju angażowali się także w rozwiązywanie konfliktu w Naddniestrzu, Górnym Karabachu oraz Czeczenii²². Aktywność Polski uwidoczniła się również w trzecim – ludzkim wymiarze funkcjonowania OBWE. Świadczy o tym umiejscowienie od 1992 roku w Warszawie jednej z agend OBWE – Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka, która jest odpowiedzialna za prowadzenie prac analitycznych i informacyjnych związanych z przestrzeganiem praw człowieka, demokracji i prawa w państwach członkowskich z tą organizacją.

Aktywność osób z Polski, którzy brali czynny udział w różnego rodzaju misjach OBWE prowadzona była w różnych krajach takich jak: Estonia, Łotwa, Macedonia, Mołdawia, Gruzja, Ukraina, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja oraz w Autonomicznej Republice Czeczeni oraz Republice Górnego Karabachu.

Przedstawiciele Wojska Polskiego i cywilni specjaliści (eksperti) pełnili odpowiedzialne funkcje szefów Misji, zastępców szefów, szefów biur regionalnych. W całym okresie funkcjonowania Misji KBWE/OBWE uczestniczyło w nich około 450 Polaków, w tym m.in.: Andrzej Ekiert, Stanisław Koziej, Czesław Marcinkowski, Stanisław Przygodzki, Daniel A. Rotfeld, Andrzej Rzepiński²³.

W misjach terenowych OBWE, wg stanu na lipiec 2009 roku, pracowało 10 Polaków. W gronie szefów misji OBWE Polska ma dwóch przedstawicieli: Ambasadora Andrzeja Kasprzyka, pełniącego funkcję Osobistego Przedstawiciela Przewodniczącego OBWE ds. Konfliktu wokół Górnego Karabachu oraz Waldemara Figaja zastępcę szefa misji OBWE w Czarnogórze²⁴.

Ostatnio możemy spotkać się z opinią, że działalność OBWE nie przynosi oczekiwanych rezultatów, które miałyby spełniać ta organizacja w stosunku do utrzymania bezpieczeństwa w Europie. Jak podaje Andrzej Ciupiński *pojawiają się głosy sceptyczne, co do skuteczności działań OBWE, to jednak przyjmując należy ocenę wskazującą na pozytywną rolę tej organizacji w całości kształcie działań na rzecz bezpieczeństwa europejskiego, w tym zwłaszcza w zakresie współdziałania z instytucjami UE odpowiedzialnymi za realizację zadań petersberskich. Jednak wzrost znaczenia NATO i UE w działaniach na rzecz bezpieczeństwa jest powodem marginalizacji OBWE, która zaczęła spełniać rolę drugorzędną. Nie jest ona rozwiązywana z wielu powodów, m.in. ze względu na interesy biurokracji narodowych i międzynarodowych*²⁵.

Podsumowanie

Zaangażowanie i wkład państwa Polskiego w umacnianie bezpieczeństwa europejskiego wpisane jest w główne zadania polityki zagranicznej. Działalność tę Polska prowadzi poprzez aktywny udział w organizacjach i strukturach europejskich, które odgrywają rolę współczesnych systemów bezpieczeństwa. Jak podaje M. Huzarski *współczesne systemy bezpieczeństwa są sukcesywnie doskonałe, stosownie do zmieniających się uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa państw, regionów i świata. Waga problemu dostrzegana jest przez społeczność międzynarodową i to jest główną przyczyną akceptacji potrzeby współpracy między państwami, które dążą do zapewnienia możliwie najwyższego poziomu bezpieczeństwa narodowego*²⁶.

Dzięki aktywności wielu państw europejskich, w tym również i Polski w umacnianiu bezpieczeństwa w Europie możemy czuć się bezpiecznie i żyć w pokoju na naszym Starym Kontynencie. Utrzymanie takiego stanu wymaga wielu wyzwań, działań oraz wysiłku ze strony państw, które od początku wpiły się w udział organizacji międzynarodowych w działalność związaną z zachowaniem i utrzymaniem bezpieczeństwa.

²² Polska – OBWE, www.pl.shvoong.com/law-and-politics/politics/1820133-polska-obwe/, data dostępu: 09.06.2019.

²³ C. Marcinkowski, *Wojsko Polskie w operacjach...*, op. cit., s. 75.

²⁴ *Misje terenowe*, www.msz.gov.pl/Misje_terenowe_OBWE_29947.html, data dostępu: 09.06.2019.

²⁵ *Bezpieczeństwo polityczne i wojskowe*, A. Ciupiński, K. Malak (red.), AON, Warszawa 2004, s. 165.

²⁶ M. Huzarski, *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009, s. 36.

Tezę tą potwierdzają słowa zapisane w Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa: *Europa nigdy dotąd nie cieszyła się w takim stopniu jak obecnie dobrobytem, bezpieczeństwem i wolnością. Przemoc z pierwszej połowy XX wieku ustąpiła miejsca okresowi pokoju i stabilności, bez precedensu w historii europejskiej.*

Treść niniejszego artykułu powinna ułatwić zrozumienie, a zarazem pomóc w łatwiejszym przyswojeniu wkładu Polski w operacjach prowadzonych przez NATO, Unię Europejską oraz OBWE na rzecz utrzymania pokoju oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa.

Bibliografia

- Cziomer E., *Bezpieczeństwo i współpraca w Europie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Demkowicz A., *Integracja Europy Zachodniej w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony. Od EWO do WEPBiO*, Adam Marszałek, Toruń 2007.
- European Union Force in BiH, Operation Althea*, www.euforbih.org.
- Huzarski M., *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009.
- Kaczmarek J., *Współczesne bezpieczeństwo*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008.
- Kozerański D., *Polskie kontyngenty wojskowe w operacjach pokojowych na Bałkanach w latach 1992-2003*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2004.
- Lindley-French J., *The ties that bind*, "NATO Review", Attum 2003.
- Marcinkowski C., *Wojsko Polskie w operacjach międzynarodowych na rzecz pokoju*, Wydawnictwo M.M, Warszawa 2005.
- Misje terenowe*, www.msz.gov.pl/Misje,terenowe,OBWE,29947.html.
- Ostaszewski P., *Międzynarodowe stosunki polityczne. Zarys wykładów*, Książka i Wiedza, Warszawa 2008.
- Panek B., *Operacje reagowania kryzysowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2007.
- Polska-OBWE*, www.pl.shvoong.com/law-and-politics/politics/1820133-polska-obwe.